

The journal has had 7 points in Ministry of Science and Higher Education parametric evaluation. Part B item 1223 (26.01.2017).
1223 Journal of Education, Health and Sport eISSN 2391-8306 7

© The Authors 2017;

This article is published with open access at Licensee Open Journal Systems of Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz, Poland

Open Access. This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Noncommercial License which permits any noncommercial use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author(s) and source are credited. This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.
This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.
The authors declare that there is no conflict of interests regarding the publication of this paper.
Received: 01.08.2017. Revised: 02.08.2017. Accepted: 19.08.2017.

Świadomość osób żeglujących na temat udzielania pierwszej pomocy i używania AED

Awareness of sailors on first aid and the use of AED

Mariusz Czarnecki (mariusz.czarnecki@student.umed.wroc.pl)

Katedra Zdrowia Publicznego Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu

Streszczenie

Rozpoznanie i udzielenie pierwszej pomocy osobie poszkodowanej mają kluczowe znaczenie w prawidłowym prowadzeniu łańcucha przeżycia. Celem pracy było ukazanie świadomości osób żeglujących na temat udzielania pierwszej pomocy i używania Automatyczny defibrylator zewnętrzny (AED). Grupę badaną stanowiło 261 osób w różnym wieku, w tym 146 mężczyzn i 76 kobiet. Wyższe wykształcenie u osób badanych zadeklarowało 138 osób, średnie 77 oraz podstawowe 7. 195 osób uprawia żeglarstwo turystycznie, a 27 osób traktuje to jako zawód. Wszystkie ankietowane osoby uprawiały żeglarstwo w różnym okresie w roku. Na potrzeby badania został skonstruowany autorski kwestionariusz ankiety, który był w pełni anonimowy. Świadomość osób żeglujących na temat udzielania pierwszej pomocy i używania AED nie jest wystarczająca, a kursy pierwszej pomocy powinny poruszać ważne aspekty prawne na temat pierwszej pomocy, a także powinny obejmować zagadnienia związane z użyciem automatycznego defibrylatora zewnętrznego.

Key words: pierwsza pomoc, AED, żeglarze, utonięcia

Abstract

Determination of consciousness of an injured person and giving first aid are crucial in the proper conduct of the survival chain. The aim of the study was to show the sailors' awareness about first aid and the use of automated external defibrillator (AED). Study group consisted of 261 people of all ages, including 146 men and 76 women. 138 people from study group declared to have achieved higher education, 77 – average education and 7 – basic education. 195 people practice sailing for leisure and 27 surveyed people are professional sailors. All surveyed subjects sail in various periods of the year. For the sake of the study, a fully anonymous questionnaire was developed. Study showed, that sailors' awareness of first aid and the use of AED is not sufficient and first aid courses should address important legal aspects of first aid, including issues related to the use of automated external defibrillator.

Key words: first aid, AED, sailors, drowning

Wstęp

Poniżej zostały zamieszczone statystyki utonięć za lata 2013-2016. W odniesieniu do tak wielu przypadków zgonów, które wydarzyły się w obszarach wodnych, należy podjąć wszelkie działania zmierzające do poszerzenia świadomości osób przebywających nad wodami. Zarówno w kwestii własnego bezpieczeństwa jak i reakcji na zagrożenia życia u innych osób w pobliżu. Wiedza z zakresu rozpoznawania potrzeby pomocy, udzielania pierwszej pomocy i samego zachowania w sytuacji zagrożenia życia, wydaje się w ciężkim temacie w niewielkim stopniu poruszonym na kursach i zajęciach z pierwszej pomocy. Kluczowym elementem mogącym prowadzić do uratowania czyjegoś życia jest udzielenie pierwszej pomocy przez świadków zdarzenia oraz wykorzystanie do tego celu automatycznego defibrylatora zewnętrznego (AED). W wielu przypadkach nieudzielenie pomocy poszkodowanemu nie jest powiązane z niechęcią lub obojętnością, lecz z obawami o profesjonalizm podjętych czynności, co może wiązać się z wyrządzeniem dodatkowej krzywdy poszkodowanemu.

W okresie obejmującym lata 2013-2016 według statystyk zmarło z powodu utonięcia 2430 osób. Największą liczbę utonięć zanotowano u osób w wieku powyżej 50 lat. Znacząco zwiększa się liczba ofiar po przekroczeniu 18 roku życia.

Wiek	2013	2014	2015	2016
Do 7 lat	14	6	11	11
8 – 14 lat	18	10	13	5
15 – 18 lat	45	24	23	20
19 – 30 lat	115	119	127	58
31 – 50 lat	178	190	147	141
Powyżej 50 lat	285	268	228	241

Tabela 1. Liczba ofiar ze względu na wiek.

W podziale ze względu na rodzaj zbiornika wodnego największą liczbę ofiar odnotowano w jeziorach, aż 203 osoby w roku 2013, kolejnym miejscem utonięć jest rzeka, w której zginęło 190 osób w roku 2014.

Miejsce	2013	2014	2015	2016
Rzeka	43	190	153	123
Jezioro	203	145	141	120
Staw	132	111	110	97
Zalew	54	51	57	36
morze	125	22	18	22

Tabela 2. Liczba ofiar ze względu na rodzaj zbiornika wodnego.

Ze względu na najczęstsze okoliczności wypadków utonięcia zdecydowanie najwięcej osób utonęło korzystając z kąpielni w miejscu niestrzeżonym, lecz niezabronionym. W roku 2013 zginęło w tych miejscach aż 128 osób.

Najczęstsze okoliczności wypadków utonięcia (liczba osób, które utonęły)	2013	2014	2015	2016
kąpiel w miejscu niestrzeżonym, lecz nie zabronionym	128	104	106	68
nieostrożność podczas przebywania nad wodą	67	36	58	38
kąpiel w miejscu zabronionym	37	41	49	32
nieostrożność w czasie łowienia ryb	55	56	40	27

Tabela 3. Najczęstsze okoliczności wypadków utonięcia (liczba osób, które utonęły).

Rozróżnienie pojęć resuscytacji i reanimacji

Obydwa pojęcia wywodzą się z języka łacińskiego. Termin resuscytacja pochodzi od słowa resuscitare i oznacza wskrzesić, odnowić. Natomiast termin reanimacja pochodzi od słowa reanimatio, które oznacza powrót do życia lub powrót do życia w pełni [1].

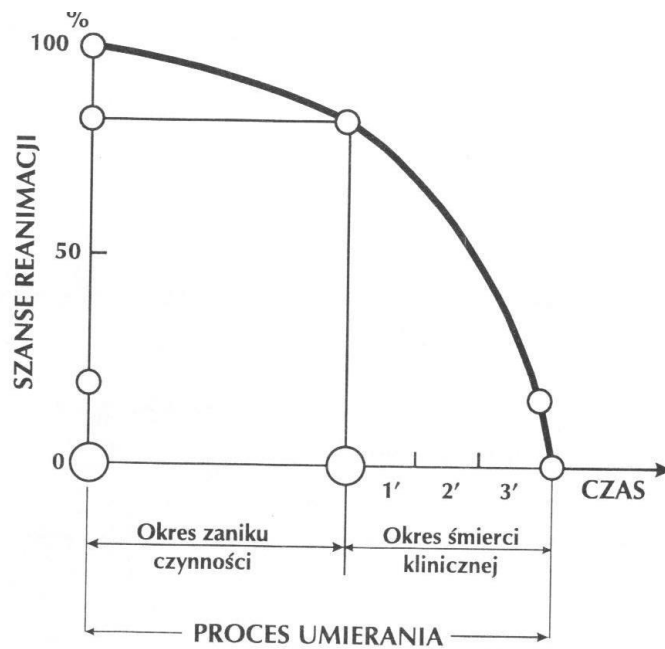
Resuscytacja krążeniowo-oddechowa to zespół czynności medycznych służących podtrzymaniu lub przywróceniu podstawowych czynności życiowych poszkodowanego, w przypadku nagłego zatrzymania krążenia. Efektem przeprowadzonej resuscytacji może być przywrócenie podstawowych czynności życiowych bez odzyskania świadomości [2]. W sytuacji, w której poszkodowanemu zostanie przywrócone krążenie i oddychania, oraz ośrodkowy układ nerwowy odzyska prawidłowe funkcje, możemy mówić o skutecznym zreanimowaniu poszkodowanego. W obu pojęciach metody prowadzące do ratowania życia są takie same, a rozróżnieniem ich jest uzyskany efekt końcowy.

Skuteczność podjętych działań ratunkowych jest zależna od ich prawidłowego przeprowadzenia oraz od momentu, w którym zostaną rozpoczęte [3,4].

Czynniki, które wpływają na ostateczny wynik końcowy resuscytacji przedstawiają się jako tzw. „łańcuch przeżycia”, na który składają się cztery ogniwa.

Proces umierania można podzielić na trzy okresy:

- I okres to zanik czynności życiowych, który rozpoczyna się od jednego z ważnych życiowo układów.
- II okres to śmierć kliniczna, niekiedy w optymalnych warunkach jest ona odwracalna. Czas śmierci klinicznej jest wyznaczony przez czas śmierci kory mózgowej (3-4 min).
- III okres prowadzi do nieodwracalnego wyłączenia czynności kolejnych struktur mózgu i ustroju.

Rysunek 1: Proces umierania

Źródło: <http://www.wopr.malbork.pl/uploads/images/pomoc>

Jeśli zabiegi resuscytacji zostaną podjęte w I i II okresie umierania, możliwe jest uzyskanie stanu reanimacji, lecz jeśli zabiegi zostaną rozpoczęte w III okresie, możliwy do osiągnięcia jest jedynie stan resuscytacji [5].

Cel pracy

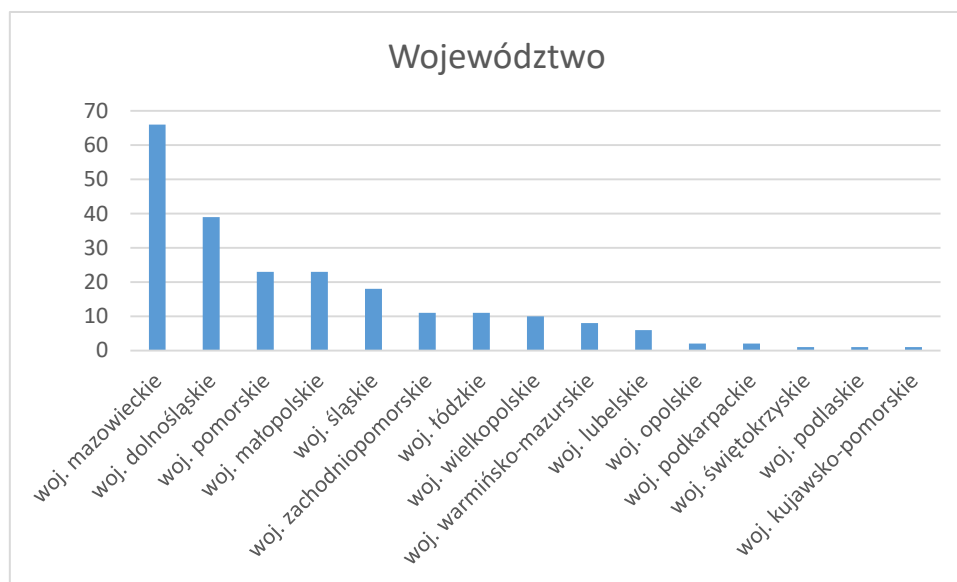
Celem pracy było ukazanie świadomości osób żeglujących na temat udzielania pierwszej pomocy i używania AED.

Materialy i metody

Grupę badaną stanowiło 261 osób w różnym wieku. Wszystkie ankietowane osoby uprawiały żeglarstwo w różnym okresie w roku. Na potrzeby badania został skonstruowany kwestionariusz ankiety. Udział w badaniu był dobrowolny oraz w pełni anonimowy. Kwestionariusz składał się z 24 pytań ukierunkowanych na zbadanie świadomości osób żeglujących w zakresie wiedzy na temat udzielania pomocy medycznej i używania AED. Pierwsza część kwestionariusza zawierała pytania związane bezpośrednio z celem badania, druga część zawierała pytania metryczkowe. Formularz z pytaniami był dystrybuowany poprzez media społecznościowe w różnych grupach dyskusyjnych, w formie elektronicznego kwestionariusza ankiety. Metoda ta zapewniała badanym pewność na temat anonimowości badania oraz nieograniczony czas na udzielenie odpowiedzi. Wypełniony kwestionariusz był przez badanego na koniec zaakceptowany i umieszczany na serwerze, co wiązało się z wyrażeniem zgody na udział w badaniu. Warunkiem wymaganym do załączenia wyników w analizie, było oświadczenie w formie pytania o uprawianiu żeglarstwa w wymiarze minimum jednego tygodnia w roku.

Wyniki badań

W grupie badanej znalazło się 261 żeglarzy z rejonu całej Polski. Najwięcej respondentów odpowiedziało, że mieszka w województwie mazowieckim. Najmniej osób pochodziło z województw: świętokrzyskiego, podlaskiego oraz kujawsko-pomorskiego.

Wykres 1: Podział respondentów ze względu na województwo, w którym zamieszkują.

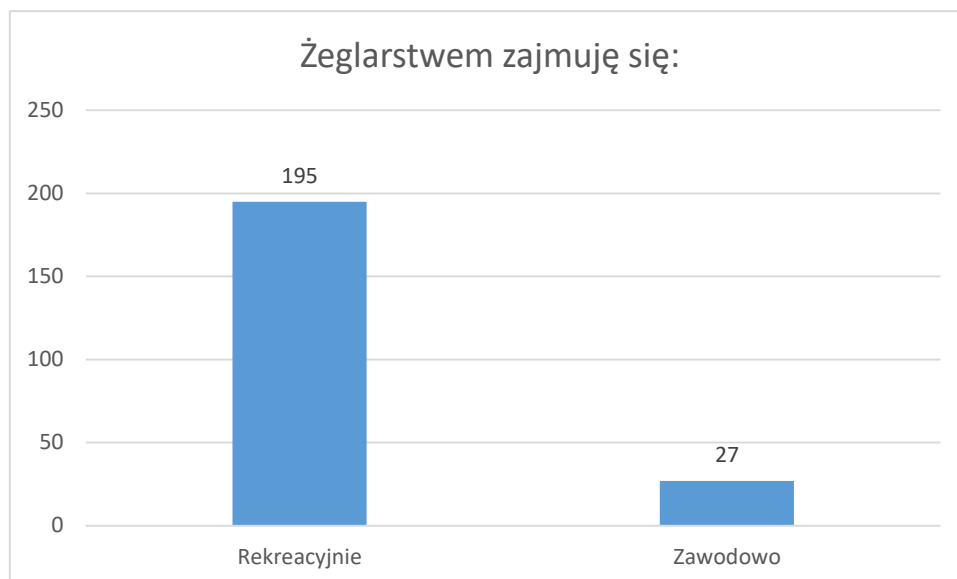
Źródło: opracowanie własne

Płeć	Wartość	Wielkość miejsca zamieszkania	Wartość		Wartość
Kobieta	76	Poniżej 10 tys. mieszkańców	13	Wyższe	138
Mężczyzna	146	10 - 50 tys. mieszkańców	28	średnie	77
		50 - 100 tys. mieszkańców	16	podstawowe	7
		100 - 500 tys. mieszkańców	47		
		Powyżej 500 tys. mieszkańców	118		

Tabela 1: Informacje na temat osób biorących udział w badaniu.

Źródło: opracowanie własne

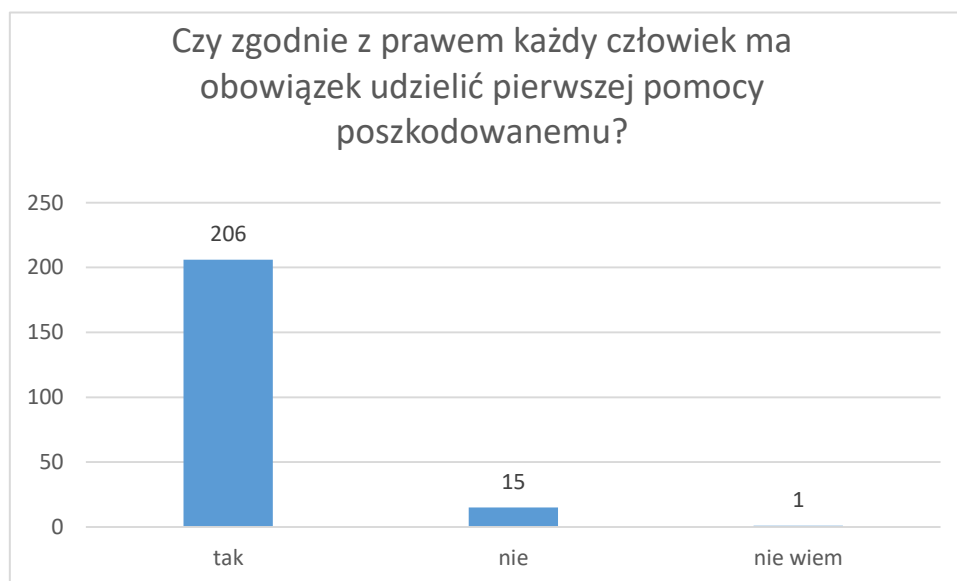
W pytaniu o formę uprawiania żeglarstwa 88% ankietowanych odparło, że wykonuje sport rekreacyjny, natomiast 2% traktuje żeglarstwo jako zawód. Do pytania nie była dołączona definicja formy zawodowej jak i rekreacyjnej, respondenci dokonali oceny subiektywnej.

Wykres 2: W jakiej formie uprawiasz żeglarstwo?

Źródło: opracowanie własne

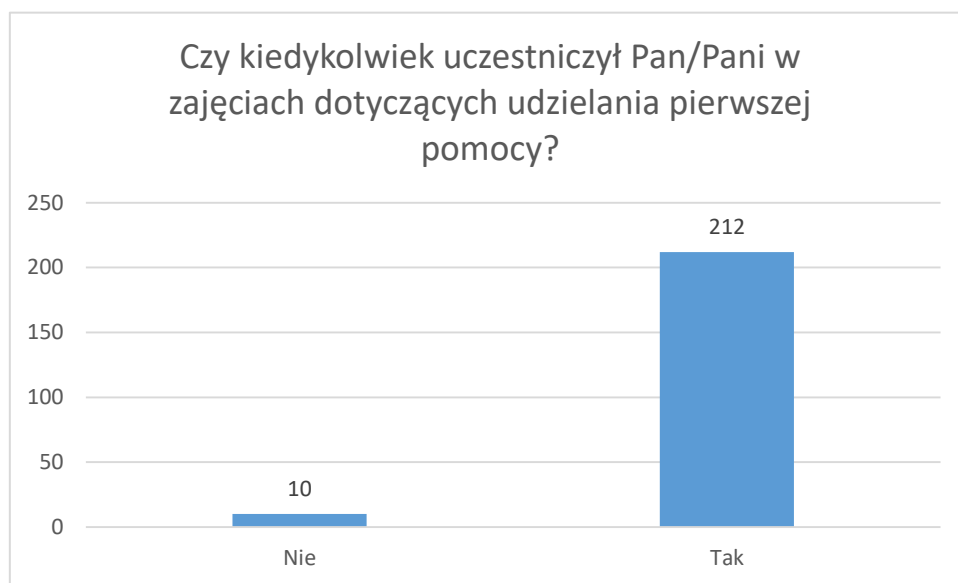
Na 222 respondentów 206 odpowiedziało, że zgodnie z prawem każdy człowiek ma obowiązek udzielić pierwszej pomocy poszkodowanemu. 15 osób uznało, że nie ma takiego obowiązku, a jedna osoba nie знаła odpowiedzi.

Wykres 4: Czy zgodnie z prawem każdy człowiek ma obowiązek udzielić pierwszej pomocy poszkodowanemu?

Źródło: opracowanie własne

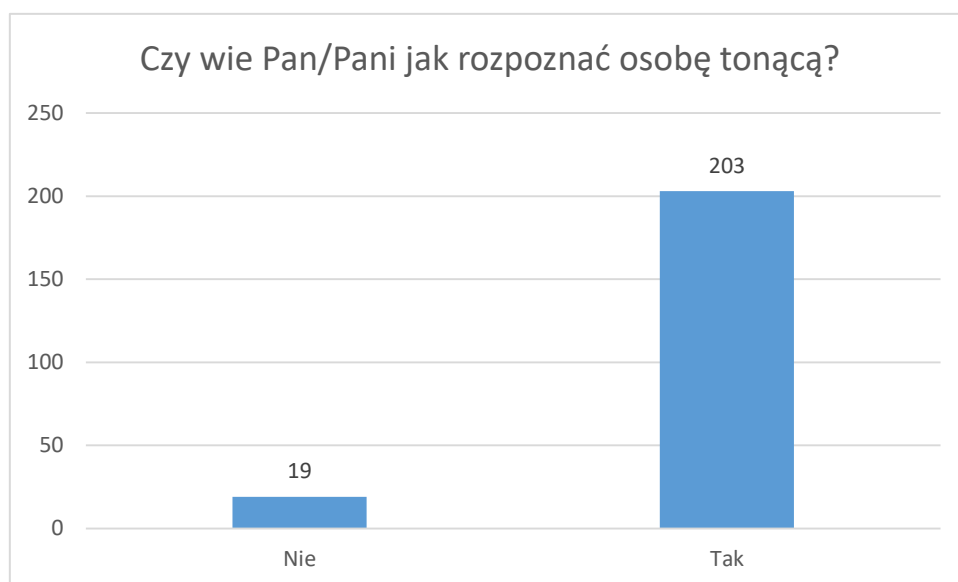
212 badanych według opinii brało udział w zajęciach dotyczących udzielania pierwszej pomocy. Pytanie nie miało charakteru specjalistycznego i nie były zdefiniowane wytyczne, które powinien spełniać program szkolenia.

Wykres 3: Czy kiedykolwiek uczestniczył Pan/Pani w zajęciach dotyczących udzielania pierwszej pomocy?

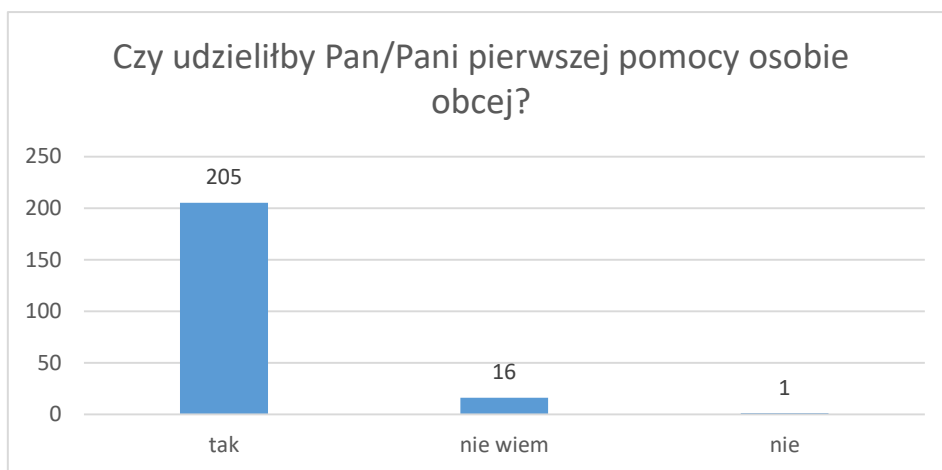
Źródło: opracowanie własne

W pytaniu o umiejętność rozpoznania osoby tonącej większość badanych odpowiedziała, że wie jak rozpoznać taką osobę. Do braku wiedzy przyznało się 19 osób.

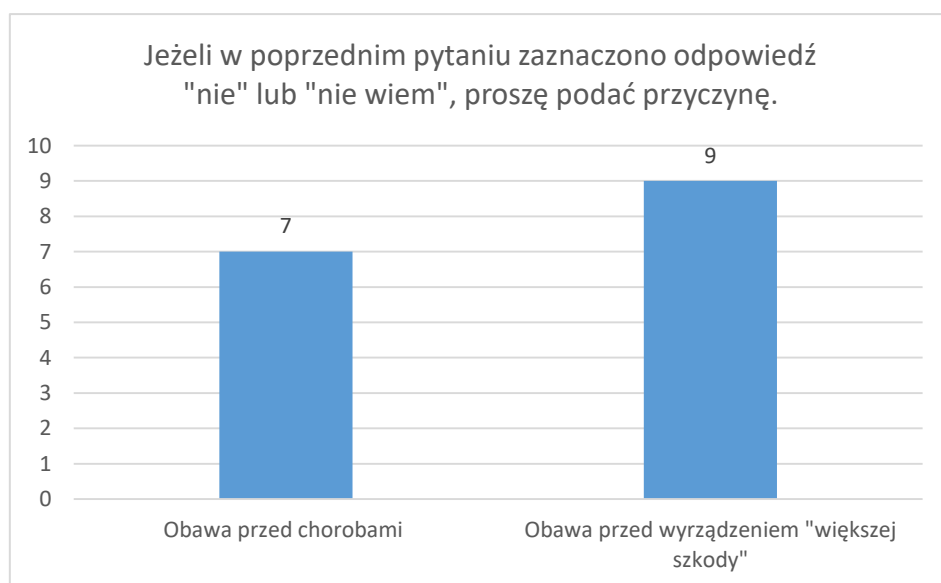
Wykres 5: Czy wie Pan/Pani jak rozpoznać osobę tonącą?

Źródło: opracowanie własne

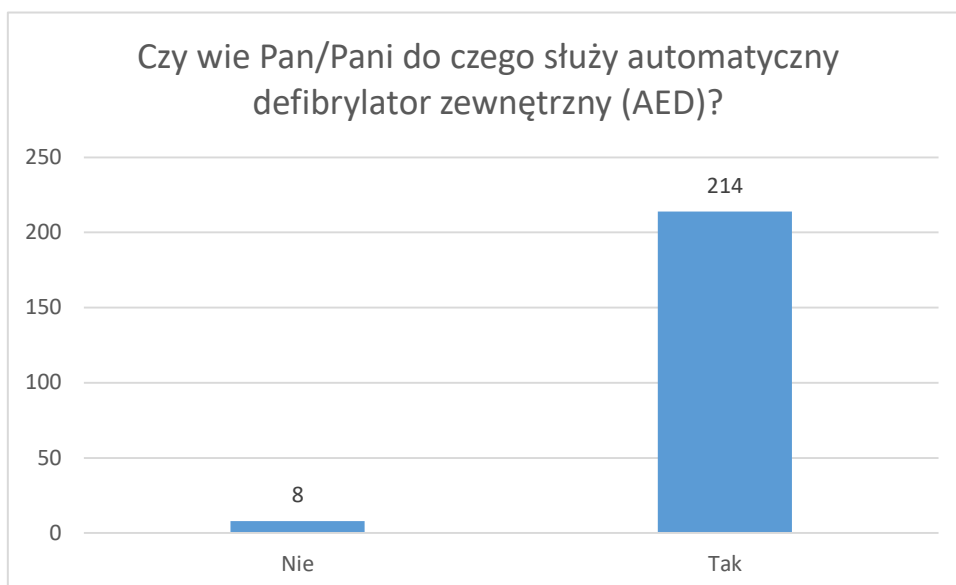
Wykres 6: Czy udzieliliby Pan/Pani pierwszej pomocy osobie obcej?
Źródło: opracowanie własne

Pytanie nie było sprecyzowane co do rodzaju pierwszej pomocy. Badani mieli odpowiedzieć czy zaangażowaliby się osobiście w sytuacje wymagającej udzielenia pomocy poszkodowanemu. 205 ankietowanych odpowiedziało tak, 16 osób odparło, że nie jest pewna. Jedna osoba stwierdziła, że nie udzieliliby pomocy.

Wykres 8: Pytanie o ewentualne przyczyny nieudzielenia pierwszej pomocy osobie obcej.
Źródło: opracowanie własne

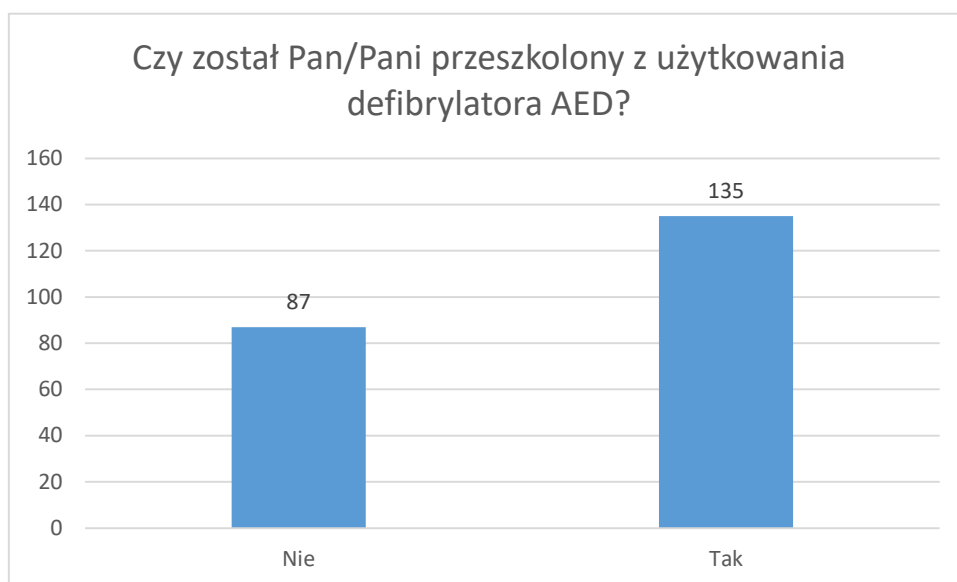
Dodatkowym pytaniem odnośnie zaangażowania w pierwszą pomoc, było pytanie o ewentualne przyczyny niezdecydowania do udzielenia pomocy. Obawę przed chorobami miało 7 ankietowanych, natomiast obawa przed wyrządzeniem „większej szkody” poszkodowanemu wybrało 9 osób.

Wykres

7: Czy wie Pan/Pani do czego służy automatyczny defibrylator zewnętrzny (AED)?

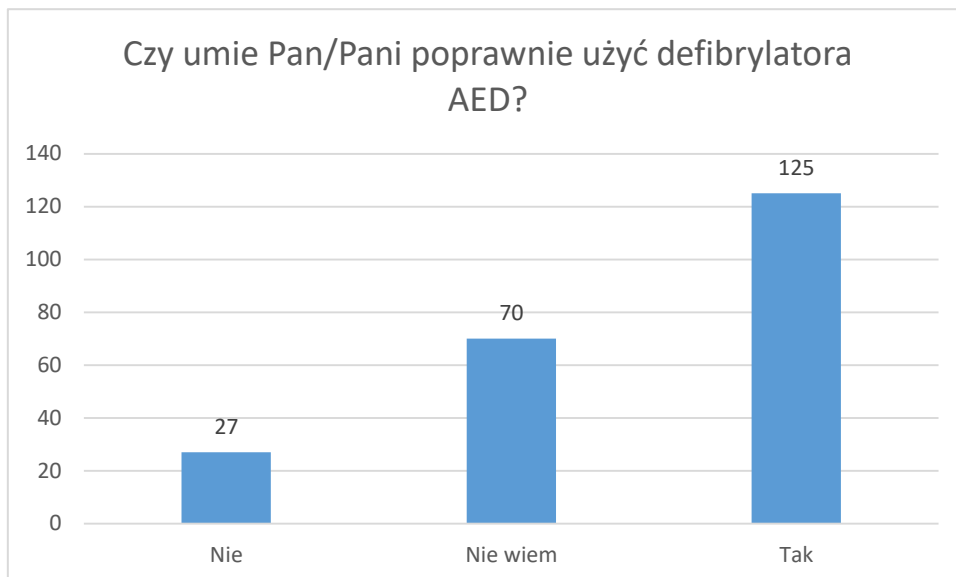
Źródło: opracowanie własne

Wykres 9: Czy został Pan/Pani przeszkolony z użytkowania defibrylatora AED?

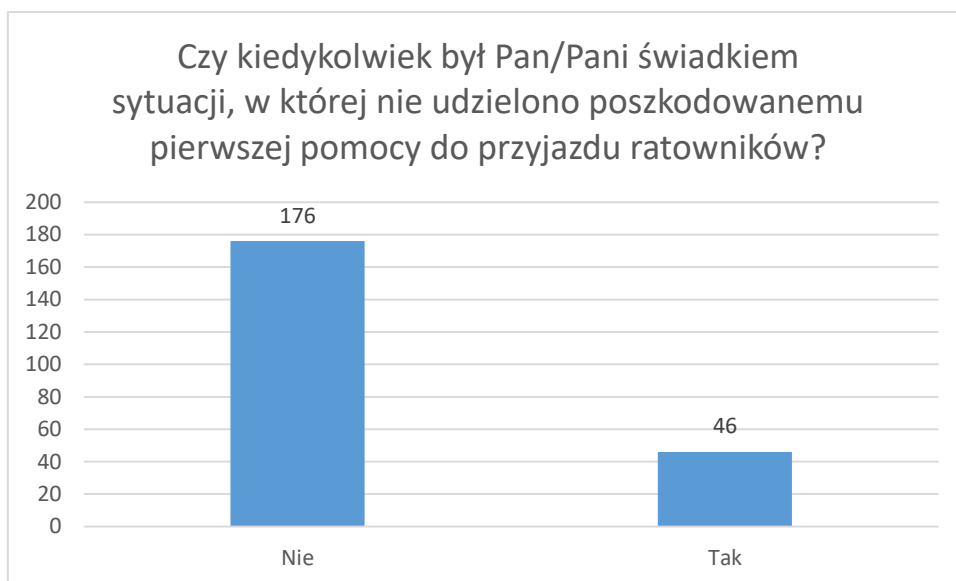
Źródło: opracowanie własne

Pomimo odbytych szkoleń z użytkowania defibrylatora AED, w których 135 respondentów zadeklarowało udział, tylko 125 osób twierdzi, że potrafi poprawnie używać defibrylatora AED. 70 osób odpowiedziało, że nie jest pewna swoich umiejętności użytkowania urządzenia AED.

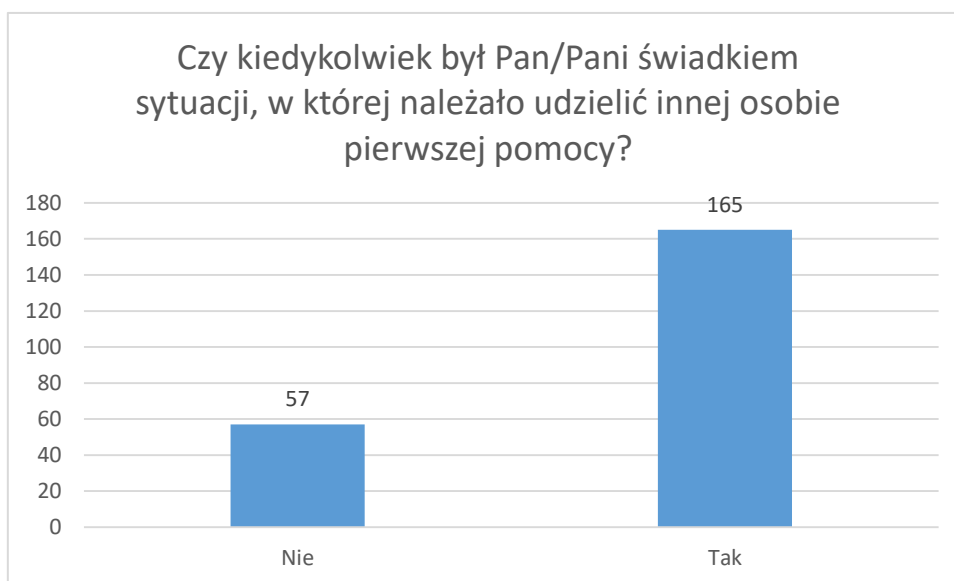
Wykres 10: Czy umie Pan/Pani poprawnie użyć defibrylatora AED?

Źródło: opracowanie własne

Wykres 12: Czy kiedykolwiek był Pan/Pani świadkiem sytuacji, w której nie udzielono poszkodowanemu pierwszej pomocy do przyjazdu ratowników?

Źródło: opracowanie własne

Wykres 11: Czy kiedykolwiek był Pan/Pani świadkiem sytuacji, w której należało udzielić innej osobie pierwszej pomocy?

Źródło: opracowanie własne

W pytaniu czy kiedykolwiek był Pan/Pani świadkiem sytuacji, w której nie udzielono poszkodowanemu pierwszej pomocy do przyjazdu ratowników, 176 osób odpowiedziało, że nie było świadkami takiej sytuacji. 46 ankietowanych

Dyskusja:

Rozpoznanie i udzielenie pierwszej pomocy osobie poszkodowanej ma kluczowe znaczenie w prawidłowym prowadzeniu łańcucha przeżycia. W sporcie wodnym jakim jest żeglarstwo, dostęp do wykwalifikowanych służb ratownictwa może być utrudniony np. ze względu na brak łączności, trudności z wyznaczeniem miejsca wypadku lub odległością dzielącą ratowników od poszkodowanego. Trzeba pamiętać, że poszkodowany bez udzielonej mu pierwszej pomocy w ostrej niewydolności oddechowej, jest narażony na ciężkie zaburzenia rytmu pracy serca, które prowadzą do zatrzymania akcji serca [6]. Skuteczne zastosowanie Automatycznego Defibrylatora Zewnętrzny przez osoby znajdujące się w pobliżu poszkodowanego w ciągu 3-4 minut od momentu zaniku oznak życia, może skutkować reanimacją poszkodowanego.

Przeprowadzone badanie świadomości osób żeglujących na temat udzielania pierwszej pomocy i używania AED, pozwoliło ukazać wiele aspektów, które powinny zostać zbadane szerzej i bardziej szczegółowo. W pytaniu o warunki prawne, aż 15 osób odpowiedziało, że nie ma obowiązku udzielania pierwszej pomocy osobie poszkodowanej. 10 osób przyznało, że

nigdy nie uczestniczyli w kursach pierwszej pomocy, co może wskazywać na potrzebę stworzenia obowiązkowych kursów podstawowej pierwszej pomocy. Zagadnienia jakie należało by zawrzeć w szkoleniach powinny zawierać w sobie informacje o ewentualnych skutkach nieprawidłowych działań ratunkowych, gdyż 9 na 16 osób wskazało obawę przed wyrządzeniem „większej krzywdy” poszkodowanemu, jako powód możliwego nieudzielenia pomocy. Reszta osób wskazała strach przed chorobami, które może mieć poszkodowany. Zdecydowana większość osób tj. 214 badanych wie co to jest urządzenie AED i do czego służy. Niestety tylko 135 zostało przeszkolone z użytkowania urządzenia. Do umiejętności poprawnego użytkowania urządzenia przyznało się 125 ankietowanych. Ważnym aspektem badania było ukazanie, że aż w 46 przypadkach na 222 nie udzielone jakiegokolwiek pierwszej pomocy do przyjazdu ratowników medycznych.

Wnioski:

1. Świadomość osób żeglujących na temat udzielania pierwszej pomocy i używania AED powinna być poszerzana na kursach pierwszej pomocy.
2. Szkolenia z użytkowania AED powinny być integralną częścią kursów udzielania pierwszej pomocy.
3. Zagadnienia kursów żeglarskich powinny zawierać w sobie podstawowe zagadnienia z udzielania pierwszej pomocy i prowadzić do zwiększania świadomości osób żeglujących o odpowiedzialności prawnej za nieudzielenie pomocy.

References

- [1] Sych, M. Resuscytacja. Teoria i praktyka ożywiania. Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 1995.
- [2] Resuscytacja krążeniowo-oddechowa / Włodzimierz Ostaszewski, Konrad Pszczołowski. Warszawa 2002
- [3] Sokołowski, J., K. Niewińska, i M. Sehn. „Podstawowe czynności resuscytacyjne u osób dorosłych- najważniejsze zmiany zawarte w aktualnych wytycznych.” W Piętnaście zim medycyny ratunkowej w Polsce, autor: Jakubaszko J. (red), 293-295. Wrocław: PTMR, 2006.
- [4] Europejska Rada Resuscytacji, Polska Rada Resuscytacji (tłum.): Wytyczne 2005 resuscytacji krążeniowo-oddechowej. Kraków 2005

- [5] Trybus-Gałaszka, H., i T Sokołowska-Kozub. „Nagle zatrzymanie krążenia.” W Pierwsza pomoc i resuscytacja krążeniowo-oddechowa, autor: Andres J. (red), 42-48. Kraków: FHU Grzegorz Słomczyński, 2004.
- [6] Maśliński S., Ryżewski J.: Patofizjologia. Tom II, wyd. IV uaktualnione. PZWL, Warszawa 2009.
- [7] Statystyki policyjne 2017 <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/utonięcia> (data uzyskania dostępu 15.08.2017)